

QARAQALPAQSTAN RESPUBLIKASI EKOLOGIYA HA'M QORSHAG'AN ORTALIQTI QORG'AW KOMITETI

230100 No'kis qalasi, Berdax gu'zari Tel.: (361) 224-08-77, Faks.: 224-19-51
el pochta: nukus@uznature.uz; rktabiat@exat.uz

2021 jil “5” fevral

№ 02/18-12-264

No'kis qalasi

**Орол табиатни муҳофаза қилиш
прокурори, адлия маслаҳатчиси
Р.Ж. Жаббарбергеновга**

2021 йил 29 январ кунги
10.1/1-21-сонли топширик ҳат юзасидан

Қарақалпоғистон Республикаси Экология ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш қўмитаси мутахассислари томонидан “Орол артемия саноат” ДУК директорининг Қарақалпоғистон Республикаси Жўкорги Кенгеси Раисига йўллаган Орол денгизининг Ўзбекистон Республикаси акваторияси кирғоғидан артемия цисталарини йигиб оловчи тадбиркорлик субъектларининг фаолияти мавзусидаги хати ўрганиб чикилди.

Қўмитамиз томонидан ҳар йили тадбиркорлик субъектларига артемия цисталарини йигиб олишга рухсатномалар Ўзбекистон Республикаси Фанлар Академиясининг ижобий хулосасига асос, Ўзбекистон Республикаси Экология ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш Давлат Қўмитасининг буйруғи билан тасдиқланган квоталар доирасида берилади.

2015-2016 ва 2017-йилларда Мўйнок тумани ҳокимияти томонидан Орол денгизининг Ўзбекистон Республикаси акваторияси кирғоғидан артемия цисталарини йигиб оловчи ва қайта ишловчи тадбиркорлик субъектларига турли ўлчамларда (20 га дан 200 га гача) Орол денгизининг Ўзбекистон Республикаси акваторияси кирғоғидан сув ости ерлари 3-йилдан 5-йил муддатгача Мўйнок тумани ҳокимининг 10 та қарори билан 10 та тадбиркорлик субъектларига Орол денгизи худудидан артемия цисталарини йиғиш, кўпайтириш, қайта ишлаш ва ундан ҳар хил маҳсулотлар ишлаб чиқариш учун жами 744,0 га ер вактинча фойдаланишга ажратилиб, тадбиркорлик субъектлари орасида носоғлом ракобати муҳити яратилиб, артемия цисталарини йигиб олиш жараёнида муаммолар пайдо бўлган.

Муаммолар Қарақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши ва Қарақалпоғистон Республикаси Прокуратураси томонидан тузилган ишчи гурух томонидан бир неча бор жойида ўрганиб чикилиб, Орол денгизининг

қирғоқлари тадбиркорлик субъектларига ажратиб берилиши мақсадга мувоғиқ эмаслиги аниқланган.

Мўйнок тумани ҳокими томонидан, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2017-йил 11-августдаги «Артемия цисталарини йиғиб олишга рухсатнома беришни тартибга солишга доир қўшимча чора-тадбирлари тўғрисида»ги 614-сонли карори ва Мўйнок тумани прокуратурасининг Мўйнок тумани ҳокимиятига 2017-йил 4-октябрдаги 24-10-17-сонли ҳамда Кораколпоғистон Республикаси Маъмурий ишлар бўйича Олий судига 2018-йил 27-февралдаги апелляция тартибида келтирилган 13/3-18-сонли протестларига асосланиб, 2018-йил 31-мартдаги 03/317, 03/318, 03/319, 03/320, 03/321, 03/322, 03/323, 03/324, 03/325, 03/326-сонли қарорлари билан бекорлангандан сўнг тадбиркорлик субъектлари орасида соғлом рақобат муҳити яратилиб, юртимизга бу соҳада ишлашга инвесторларнинг кириб келишига йўл очилган.

Орол денгизининг Ўзбекистон Республикаси акваторияси қирғоғидан артемия цисталарини йиғиб оловчи тадбиркорлик субъектлари сони йил сайин ортиб бориши баробарида Мўйнок туманида доимий ва мавсумий иш ўринлари яратилмоқда. Шунинг билан биргаликда тасдиқланган квоталарнинг реализацияси натижасида Давлат бюджети тушуми ортиб, Мўйнок туманининг экспорт салоҳияти ҳам йил сайин ортмоқда.

Жумладан, 2018 йилда 23 та тадбиркорлик субъектларига 1 146,7 тонна артемия цисталарини йиғиб олишга 10 млрд. 44 млн. сўм, 2019 йилда 40 та тадбиркорларга 1741 тонна артемия цисталарини йиғиб олишга 19 млрд. 187 млн. 133 минг сўм, 2020 йилда 2000 тонна артемия цисталарини йиғиб олишга 22 млрд. 300 млн. сўм тўлов эвазига рухсатномалар берилиб, Давлат бюджети тушуми таъминланган.

Қорақалпоғистон Республикаси Божхона бошқармасининг маълумотига кўра Орол денгизининг Ўзбекистон Республикаси акваторияси қирғоғидан артемия цисталарини йиғиб оловчи ва қайта ишловчи тадбиркорлик субъектлари томонидан Хитой, Россия ва Вьетнам давлатларига **2018 йил 568,6 тонна** артемия цисталари **1807,1** минг АҚШ долларига, **2019 йил 662 тонна** артемия цисталари **2085** минг АҚШ долларига, **2020 йил 2148,4 тонна** артемия цисталари **8756,8** минг АҚШ долларига экспорт қилиниб, артемия цисталари экспорт ҳажми олдинги йилга нисбатан **4,2 баробар** ортган.

Ўзбекистон Республикаси Инвестициялар ва ташқи савдо вазирлигининг Вазирлар Маҳкамасига 2020 йил 30 декабрда йўллаган хатида артемия цисталари экспорти ҳажми олдинги йилга нисбатан ортгани ва бугунги кунда Орол бўйи худудида артемия цисталарини йиғиши ва экспорт қилиш тўғри йўлга қўйилганлиги тўғрисида таҳлилий маълумот берилган.

Давлат Экология қўмитасининг 2020 йил 25 августдаги 232-сонли “2020 йилда ҳайвонот дунёси обьектларидан маҳсус фойдаланиш учун қўшимча квотани тасдиқлаш тўғрисида”ги буйруғи ижроси бўйича тадбиркорлик субъектларидан Давлат хизматлари агентлиги портали орқали артемия цисталарини йиғиб олишга келиб тушган талабномаларига асос, ноёб

биологик ресурс бўлган артемия цисталари миқдори чекланганлиги сабабли, тадбиркорлик субъектларига тақсимлашда уларнинг моддий техник базаси, экспорт нархининг юқорилиги, сақлаш омборлари, қайта ишлаш асбобускуналарининг мавжудлигига қараб жами **2000 тоннага** рухсатнома олишга ҳисоб-фактуралар берилди ва Давлат бюджети ҳисоб рақамига **45** та тадбиркорлик субъектларидан **22 300,0 млн. сўм** тўлиқ келиб тушди.

Орол денгизи акваторияси кирғоғидан артемия цисталарини йиғиш ва қайта ишлаш билан шуғулланувчи тадбиркорлик субъектларининг артемия цисталарини йиғиб олиш жараёнини мавсумида доимий назоратга олиш учун навбатчи инспекторлардан иборат Қорақалпоғистон Республикаси Экология ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш қўмитасининг 2020 йил 7 сентябрдаги “Орол денгизи қирғоқларидан артемия цисталарини йиғиб олиш даврида назоратни кучайтириш мақсадида мавсумий ишчи гурухни тасдиқлаш тўғрисида” 214-сон буйруғига асосан браконьерликнинг олдини олиш учун 9 кишидан иборат ишчи гурух ташкил этилди. Ишчи гурух 2 та квадроцикл, 4 та рация билан таъминланди.

2021 йил 4 феврал ҳолатига тадбиркорлик субъектлари томонидан Орол денгизи акваториясида артемия цисталарини йиғишига берилган рухсатномалари асосида жами **1192,51 тонна** артемия цисталари йиғиб олинган.

Орол денгизи атрофини ифлосланиши ва саксовул ўсимликларининг ноқонуний чопилишини олдини олишда назоратни кучайтириш мақсадида Кўмитамиз томонидан 2021 йил 29 январда 15-сон буйруғи билан ишчи гурух тузилиди. (*илюва этилади*)

Ишчи гурух азолари 2021 йил 30-31 январ кунлари Орол денгизи атрофини ифлосланиши ва саксовул ўсимликларининг ноқонуний чопилишини олдини олишда назоратни кучайтириш мақсадида Орол денгизининг Ўзбекистон Республикаси акваторияси қирғоқларида рейд назоратларни олиб борди.

Рейд назоратлари даврида кўпчилик Орол денгизи қирғоқларидан артемия цисталарини йиғиб оловчи тадбиркорлик субъектларига тегишли палаткаларда ишчилари йўқлиги, факт 12 та тадбиркорлик субъектларига тегишли палаткаларда ишчилари борлиги аниқланди ва Орол денгизи атрофини ифлосланиши ва саксовул ўсимликларининг ноқонуний чопилиши ҳолатлари кузатилмади.

Ишчи гурух томонидан Орол денгизи атрофини ифлосланиши ва саксовул ўсимликларининг ноқонуний чопилиши олдини олиш бўйича тушунтириш ишлари олиб борилди ва рейд назоратлари давом эттирилмоқда.

2021 йил январ ойи давомида Мўйноқ тумани худудида олиб борилган рейд назорати тадбирлари давомида ўсимлик дунёси обьектларидан ноқонуний фойдаланиш бўйича 10 та факт аниқланиб, ҳукуқбузарларга жами 11 млн. 150 минг сўм жарима ва табиатга етказилган зааррга 1 млн. 159 минг 600 сўм даъво ҳисобланди. Чиқинди билан боғлиқ ишларни амалга ошириш бўйича 3 та факт аниқланиб, ҳукуқбузарларга жами 1 млн. 115 минг сўм жарима кўлланилди.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2014 йил 20 октябрдаги 290-сонли «Биологик ресурслардан фойдаланишни тартибга солиш ва табиатдан фойдаланиш соҳасида рухсат бериш тартибтаомилларидан ўтиш тартиби тўғрисида»ги карорининг 4-иловасидаги «Ҳайвонот ва ўсимлик дунёси обьектларидан фойдаланганлик учун тўлов сифатида тушган маблағларни, жарима суммалари ва табиатни муҳофаза қилиш тўғрисидаги қонун ҳужжатларини бузгандардан етказилган зарар учун ундирилган суммаларни тақсимлаш тартиби тўғрисида»ги НИЗОМнинг 1 бандида, ёввойи ҳайвонлар ва ёввойи ўсимликларнинг бошқа турларини тутганлик ва тўплаганлик (ғамлаганлик) учун 60 фоизи — алоҳида модда билан табиатни муҳофаза қилиш тадбирларига сарфланадиган маҳаллий бюджетлар даромадига ўтказилиши белгиланган.

Шунга кўра, 2017-2020 йилларда артемия цисталарининг реализациясидан Мўйнок тумани маҳаллий бюджетига тушган жами **53 553,03 млн. сўм** маблағни Мўйноқ тумани табиатини муҳофаза қилиш тадбирларига сарфлаш мақсадга мувофиқ эканлигини билдирамиз.

Раис в.б.

М.Джуманиязов